

שם. פרש"י שהשי"ת צוה זה ואמר זה בלשון איכה. ונראה שבעצם אם היו יראי ה' כראוי הרי שני הבע"ד ירצו לידע הדין לאמתו כמו ששואל אדם שאלה באיסור והיתר, ולא היה זה טירחא ולא היו צריכים לעוד דיינים, אבל הוא משום דאינם יראי השי"ת ורוצה כל אחד לזכות, לכן צוה השי"ת למנות עוד דיינים להרגיע רוחם. ולכן אמר זה בתוכחה ובלשון איכה שהוא התהלה לבוא ח"ו לעבור על כל התורה, וזה מה שחשבו חז"ל [איכ"ר א א] גם איכה דמשה בשלותם בהדי איכה דישיעי' וירמי'.

ותאמרו טוב הדבר [א יד]. פירש"י היה לכם להשיב ממי נאה ללמוד ממך או מתלמידך וכו' יתמנו עלינו דיינין וכו' אנו מביאין לו דורון. נראה דהא ודאי חשד של שוחד לא היה ח"ו על כלל ישראל, אלא אולי על יחידים, אבל העיקר הוא שהי"ל לומר ממך אנו רוצים יותר. ונראה דאף דחוינן שרצון ה' היה כן, כדפרש"י [לעיל יב] שה"ל לא אוכל" הוא מציווי ה', אלמא שזה היה עדיף עבורם משום שאולי לא יכלו לעמוד על דעתו של משה, מ"מ נראה דמצד הרצון ללמוד ממשה היה רצונם לידע האמת איך היה אומר משה על זה, והיו מבינים מהתלמידים דברי האמת איך שיכולים להבין לפי כחם, משום שהיו מדקדקים מאד ברוב עמל להבין, אבל כשרצונם רק בהתלמידים לא יגעו לעמול כל כך, שדי להם אם חושבים שמבינים את דברי התלמיד, וממילא לא ידקדקו היטב וידמה להם שמבינים אף שאין מבינים לפי האמת אף לפי כחם. ואף עתה שהוא בדור יתמא שנתקטנו דעת החכמים, אם הרצון של כל אחד הוא להיות תלמיד מהגדולים שבדורות הקודמים ואף ממשה אזי יצליחו, שבעמלם יבינו את האמת ולא יסתפקו בזה שנדמה להם שמבינים, אלא יעמלו לידע לאמיתה שאז יבינו כפי האפשר להם.

ישעיה ראה אותם בפחזותם וכו' ירמיה ראה אותם בניוולם ואמר איכה [איכ"ר א א]. נראה שגם משה בשלותם התאונן בזה על החורבן, דהא החורבן היה כבר דבר מוכרח מצד החטאים וכדאמרו קימחא טחינא טחינת [סנהדרין צו ב], והחטאים שראה ישעיה בפחזותם היה זה מצד המדות הרעות שהכיר בהם משה, שלכן אמר השי"ת וקם העם הזה וזנה [להלן לא טז], אחרי מיתת יהושע והוקנים, שרק בראותם גדולי עולם אלו הבינו לעשות הטוב בעיני ה' אף שהיה זה נגד המדות והתאות, לכן אמר משה איכה אשא לבדי אף בשלותם שעשו הטוב ברוב הימים, כי מצד מדות הרעות שיש בהם שבשביל זה חטאו הרבה פעמים וניסו את השי"ת, לכן הוקשה לו לשאת לבדו כבפ' בהעלותך [יא יד], שכבר עתה יש להתאונן שיבוא מזה שיחטאו ויבוא מזה החורבן, ולכן יראו להטיב המדות ולא יבואו לידי כך, וישעיה ראה איך שכבר חטאו החטאים הגדולים, שיש לחשוש משום זה לדבר החמור שיהיה החורבן, ואולי ישובו ולא יהיה החורבן, וירמיה ראה ואמר איכה אחר שכבר אין להועיל, אך אולי בגלות ישובו ויחזרו.

*

עוד נראה בברור מאמר חז"ל זה, דהכונה דלשון איכה הוא תמיה איך אפשר להיות זה, שבימי משה היתה התמיה על זה שהאדם היה אפשר לו להתגדל כל כך שבעצם היה יכול לשאת לבדו, וכן על מעלת כל אחד מהגדולים היה אפשר לתמוה תמיה זו, ואח"כ חטאו כל כך שהיה תמוה על זה שקריה גאמנה כזו שהיה לה ללמוד ממעשה אבותיהם שאף על חטא קטן היתה תמיה וכ"ש שעשו חטאים גדולים, ואח"כ היתה תמיה על החורבן כי אף שחטאו הרי נגד כל האומות היו יותר טובים וחשובים. ואנחנו צריכים לשוב עד שיהיו מתמיהים עלינו עוד הפעם איכה אשא לבדי.